ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

17 април 2007 година*

По дело C-276/06

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от tribunal du travail de Verviers (Белгия) с акт от 13 юни 2006 г., постъпил в Съда на 26 юни 2006 г., в рамките на производство по дело

Mamate El Youssfi

срещу

Office national des pensions (ONP),

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: г-н R. Schintgen (докладчик), председател на състав, г-н A. Tizzano и г-н A. Borg Barthet, съдии,

* Език на производството: френски.

генерален адвокат: г-н M. Poiares Maduro,
секретар: г-н R. Grass,

след като Съдът реши, че следва да се произнесе с мотивирано определение на основание член 104, параграф 3, първа алинея от своя процедурен правилник,

след изслушване на генералния адвокат

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 41, параграф 1 от Споразумението за сътрудничество между Европейската икономическа общност и Кралство Мароко, подписано в Рабат на 27 април 1976 г. и одобрено от името на Общността с Регламент (ЕИО) № 2211/78 на Съвета от 26 септември 1978 година (ОВ L 264, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 2, стр. 202; наричано по-нататък „Споразумението за сътрудничество"), на член 65, параграф 1, първа алинея от Евро-средиземноморското споразумение за асоцииране между Европейските общности и техните държави-членки, от една страна, и Кралство Мароко, от друга страна, подписано в Брюксел на 26 февруари 1996 г. и одобрено от името на посочените Общности с Решение 2000/204/ЕО, ЕОВС на Съвета и Комисията от 24 януари 2000 година (ОВ L 70, стр. 1; Специално издание на български

език, 2007 г., глава 11, том 20, стр. 184; наричано по-нататък „Споразумението за асоцииране“), на член 4 от Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социално осигуряване (ОВ L 166, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 82), във връзка с Регламент (ЕО) № 859/2003 на Съвета от 14 май 2003 година за разширяване на приложното поле на разпоредбите на Регламент (ЕИО) № 1408/71 и Регламент (ЕИО) № 574/72 за граждани на трети страни, които все още не са субект на тези разпоредби единствено на основание тяхното гражданство (ОВ L 124, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 186), както и на член 14 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“) и на член 1 от Допълнителния протокол към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (наричан по-нататък „Допълнителния протокол“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа El Youssfi и белгийската Office national des pensions [национална пенсионна служба] (наричана по-нататък „ONP“) поради отказа на последната да ѝ предостави предвидените в националното законодателство гарантирани доходи за възрастни хора.

Правна уредба

Общностна правна уредба

Споразумението за сътрудничество

3 Член 41, параграф 1 от Споразумението за сътрудничество, съдържащ се в дял III, който е посветен на сътрудничеството в областта на заетостта, гласи следното:

„Съобразно разпоредбите на следващите параграфи, на работниците и служителите с мароканско гражданство и живеещите с тях членове на семействата им се осигуряват такива условия в областта на социалното осигуряване, които изключват всякаква основана на гражданството им дискриминация спрямо собствените граждани на държавите-членки, в които работят.“ [неофициален превод]

4 Параграфи 2—4 от посочения член 41 съдържат разпоредби, които се отнасят до сумирането на осигурителните периоди, периодите на заетост или периодите на пребиваване в отделните държави-членки, до ползването на семейни обезщетения от членове на семейства, живеещи на територията на Общността, и до прехвърлянето в Мароко на пенсиите и обезщетенията за старост, помощите при смърт, обезщетенията при трудова злополука или професионална болест, както и пенсиите и обезщетенията за инвалидност.

Споразумението за асоцииране

5 Глава I, озаглавена „Разпоредби относно работниците“ [неофициален превод], член 65, параграф 1 от дял VI от Споразумението за сътрудничество, посветен по-специално на сътрудничеството в социалната област, предвижда следното:

„Съобразно разпоредбите на следващите параграфи, на работниците и служителите с мароканско гражданство и живеещите с тях членове на семействата им се осигуряват такива условия в областта на социалното осигуряване, които изключват всякаква основана на гражданството им дискриминация спрямо собствените граждани на държавите-членки, в които работят.

Понятието „социално осигуряване“ обхваща социалното осигуряване в следните области: обезщетения за болест и майчинство, обезщетения за инвалидност, обезщетения за старост, обезщетения за преживели лица, обезщетения при трудова злополука и професионална болест, помощи при смърт, обезщетения при безработица и семейни обезщетения.

[...]“ [неофициален превод]

6 Параграфи 2—4 от посочения член 65 съдържат разпоредби, аналогични на изброените в точка 4 от настоящото определение.

7 Член 66 от същото споразумение гласи следното:

„Разпоредбите на тази глава не се прилагат за гражданите на някоя от страните по това споразумение, които пребивават или работят незаконно на територията на приемащата страна.“ [неофициален превод]

8 Съгласно член 96, параграф 1 от това споразумение, същото влиза в сила на 1 март 2000 г.

9 Параграф 2 от посочения член 96 предвижда, че от деня на влизането си в сила Споразумението за асоцииране замества Споразумението за сътрудничество.

Регламент (ЕИО) № 1408/71

10 По силата на член 2, параграф 1 Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и актуализиран с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 година (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35; наричан по-нататък „Регламент № 1408/71“), „се прилага за заети или самостоятелно заети лица, които са или са били субекти на законодателството на една или повече държави-членки и които са граждани на една от държавите-членки, или които са лица без гражданство или бежанци, които пребивават на територията на една от държавите-членки, както и за членовете на техните семейства и преживелите ги лица“.

11 Член 3 от Регламент № 1408/71, озаглавен „Еднакво третиране“, предвижда в параграф 1 следното:

„Съобразно особените разпоредби на настоящия регламент лицата, които пребивават на територията на една от държавите-членки, за които се прилага настоящият регламент, имат същите задължения и се ползват със същите обезщетения съгласно законодателството на която и да е държава-членка, както гражданите на съответната държава.“

12 Член 4 от посочения регламент определя неговото приложното поле по следния начин:

„1. Настоящият регламент се прилага за цялото законодателство, което се отнася до следните клонове на социално осигуряване:

а) обезщетения за болест и майчинство;

б) обезщетения за инвалидност, включително обезщетенията за поддържане или подобряване на способността за печалба на доходи;

в) обезщетения за старост;

г) обезщетения за преживели лица;

д) обезщетения при трудова злополука и професионална болест;

е) помощи при смърт;

ж) обезщетения за безработица;

з) семейни обезщетения.

2. Настоящият регламент се прилага за всички общи и специални схеми на социално осигуряване, независимо дали с или без плащане на вноски [...]

2а. Настоящият регламент се прилага за специални обезщетения, получавани без вноски, които са предвидени съгласно друго законодателство или схеми, освен посочените в параграф 1, или които са изключени по силата на параграф 4, когато въпросните обезщетения са предназначени:

а) да осигуряват допълнително, заместващо или спомагателно покритие за рисковете, посрещани от клоновете на социално осигуряване, посочени в параграф 1, букви от а) до з);

или

б) единствено като специфична закрила за лица с увреждания.

[...]“

13 Член 10a, параграф 1 от Регламент № 1408/71 гласи следното:

„Независимо от разпоредбите на член 10 и дял III, посочените в член 4, параграф 2a специални парични обезщетения без вноски се отпускат на лицата, за които се прилага настоящият регламент, само на територията и съобразно законодателството на държавата-членка, в която те пребивават, при условие че тези обезщетения са изброени в приложение IIa. Такива обезщетения се отпускат от и за сметка на институцията по мястото на пребиваване.“

14 Посоченото приложение IIa посочва в частта си, озаглавена „A. Белгия“, буква б), „[г]арантирани доходи за възрастни хора [...]“.

15 Редът за прилагане на Регламент № 1408/71 е определен с Регламент (ЕИО) № 574/72 на Съвета от 21 март 1972 година, изменен и актуализиран с Регламент № 118/97.

Регламент № 859/2003

16 Съображение 12 от Регламент № 859/2003 гласи:

„Разпоредбите на Регламент [...] № 1408/71 и Регламент [...] № 574/72 не са приложими при положение, което във всяко едно отношение се ограничава в рамките на една-единствена държава-членка. Наред с другото, това се отнася за положението на гражданин на трета страна, който има връзки единствено с дадена трета страна и отделна държава-членка."

17 Съгласно член 1 от същия регламент:

„Съобразно разпоредбите на приложението към настоящия регламент, разпоредбите на Регламент [...] № 1408/71 и Регламент [...] № 574/72 се прилагат за гражданите на трети страни, които все още не са включени в приложното поле на тези разпоредби единствено на основание тяхното гражданство, както и за членовете на техните семейства и наследниците им, при условие че същите законно пребивават на територията на дадена държава-членка и се намират в положение, което не се ограничава във всяко едно отношение в рамките на една-единствена държава-членка."

Регламент № 883/2004

18 Член 4 от Регламент № 883/2004, озаглавен „Равно третиране“, предвижда следното:

„Освен ако друго не е предвидено в настоящия регламент, лицата, за които се прилага настоящият регламент, получават същите обезщетения и имат същите задължения съгласно законодателството на която и да е държава-членка, както нейните граждани.“

19 Съгласно член 87, параграф 1 от Регламент № 883/2004 „не се придобиват права съгласно настоящия регламент за периода, предхождащ датата на прилагане“.

20 Член 90, параграф 1 от същия регламент предвижда, че „Регламент [...] № 1408/71 [...] се отменя от датата на прилагане на настоящия регламент“.

21 Член 91 от Регламент № 883/2004 гласи:

„Настоящият регламент влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Той се прилага от датата на влизане в сила на регламента по прилагането.“

22 Безспорно е, че такъв регламент по прилагането все още не е приет.

ЕКПЧ

23 Член 14 от ЕКПЧ гласи следното:

„Упражняването на правата и свободите, предвидени в тази конвенция, следва да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана по-специално на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имущество, рождение или друг някакъв признак.“

24 Съгласно член 1 от Допълнителния протокол:

„Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своята собственост. [...]“

Национална правна уредба

25 Белгийският закон от 22 март 2001 г., предвиждащ гарантирани доходи за възрастни хора (*Moniteur belge* от 29 март 2001 г., стр. 10244, наричан по-нататък „Законът от 22 март 2001 г."), има за цел да гарантира на тези лица наличието на задоволителни доходи за издръжка. Този закон не поставя получаването на предвиденото обезщетение в зависимост от предварително внасяне на осигурителни или застрахователни вноски, но за да може да претендира за такова обезщетение, съответното лице трябва да има доходи под определен праг.

26 Съгласно член 3 от посочения закон „гарантирани доходи се осигуряват на лица, навършили 65 години".

27 Член 4 от Закона от 22 март 2001 г. гласи:

„Ползвателят на гарантирани доходи трябва основно да пребивава в Белгия и да принадлежи към една от посочените по-долу категории лица:

1. лицата с белгийско гражданство;

2. лицата, спрямо които се прилага Регламент [...] № 1408/71 [...];

3. апатридите, спрямо които се прилага Конвенцията за статута на апатридите, подписана в Ню Йорк на 28 септември 1954 г. и одобрена със Закона от 12 май 1960 г.;

4. бежанците, посочени в член 49 от Закона от 15 декември 1980 г. за достъп до територията, пребиваване, установяване и експулсиране на чужденци;

5. гражданите на държава, с която Белгия е сключила конвенция за взаимност в тази област или е признала съществуването на фактическа взаимност;

6. лицата с чуждо гражданство, при условие че белгийската правна уредба признава право на пенсия за изслужено време и старост или наследствена пенсия.

[...]“

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

28 От материалите по главното производство е видно, че г-жа El Youssfi, мароканска гражданка, родена на 1 юли 1939 г. и вдовица от 1982 г., понастоящем пребивава в Белгия, на основание събиране на семейството, със сина си, самият който е установен в тази държава-членка.

29 Законността на пребиваването на г-жа El Youssfi в Белгия не се оспорва.

30 На 25 август 2005 г. г-жа El Youssfi подава до ONP молба за получаване на предвидените в Закона от 22 март 2001 г. гарантирани доходи за възрастни хора.

31 С решение от 16 декември 2005 г. тази молба е отхвърлена, тъй като ищцата в главното производство не е доказала принадлежността си към една от категориите, изброени в член 4 от посочения закон.

32 На 2 март 2006 г. г-жа El Youssfi предявява жалба срещу това решение пред Tribunal du Travail във Verviers.

33 В подкрепа на жалбата си г-жа El Youssfi изтъква, че пребиваването ѝ в Белгия е законно и че този законен статут ѝ дава право да претендира гарантирани доходи за възрастни хора, предвидени в законодателството на приемащата държава-членка, при условията, приложими за гражданите на тази държава-членка. Отказът да ѝ се предостави това обезщетение, представляващо имуществено право по смисъла на член 1 от Допълнителния протокол, нарушава принципа за забрана на всякаква дискриминация, основана на националност, провъзгласен по-специално в споразуменията за сътрудничество и асоцииране и в член 14 от ЕКПЧ.

34 От своя страна ONP и прокуратурата към препращащата юрисдикция поддържат, че получаването на исканото от г-жа El Youssfi обезщетение,

доколкото то представлява лично право, зависи от „приложимостта на законодателството на дадена държава-членка“ и че заинтересованото лице не може да се позовава на общностното право, тъй като не се придвижва в рамките на Европейския съюз.

35 При тези обстоятелства Tribunal du Travail във Verviers решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Отказът да се предоставят гарантирани доходи за възрастни хора, поради това че

— спрямо ищцата не се прилага Регламент [№] 1408/71 [...],

— тя не е призната за апатрид или бежанец,

— тя не е гражданин на държава, с която Белгия е сключила конвенция за взаимност или е признала съществуването на фактическа взаимност по отношение на гарантираните доходи,

— или съгласно белгийската правна уредба тя няма право на никаква пенсия за изслужено време и старост или наследствена пенсия,

не произтича ли

— от твърде стеснително тълкуване на Регламент [...] № 883/2004 [...] (заменил Регламент [...] № 1408/71 [...]), по-конкретно с оглед на член 14 от ЕКПЧ, член 1 [от Допълнителния протокол] и Регламент [...] № 859/2003 [...],

— или, в противен случай, от тълкуване на Регламент [...] № 883/2004, което противоречи на Споразумението за сътрудничество [...], допълнено със Споразумението [за асоцииране]?“

По преюдициалния въпрос

36 Съгласно член 104, параграф 3, първа алинея от Процедурния правилник, когато отговорът на преюдициален въпрос се налага недвусмислено от

съдебната практика, Съдът, след изслушване на генералния адвокат, може по всяко време да се произнесе с мотивирано определение, с което препраща към съответната съдебна практика. Съдът счита, че случаят по главното производство е такъв.

Предварителни бележки

37 На първо място се налага изводът, че поставеният от препращащата юрисдикция въпрос трябва да се разглежда като искане за тълкуване на Регламент № 1408/71, независимо от обстоятелството, че този въпрос препраща към Регламент № 883/2004 „заменил Регламент [...] № 1408/71".

38 Всъщност по силата на член 91 от Регламент № 883/2004 същият действително влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз,* но следва да се прилага едва от датата на влизане в сила на регламента за прилагане. Доколкото до настоящия момент регламент за прилагането на Регламент № 883/2004 не е приет, разпоредбите на Регламент № 1408/71 продължават да се прилагат (вж. Решение от 9 ноември 2006 г. по дело Nemec, C-205/05, Recueil, стр. I-10745, точки 31 и 32).

39 Освен това е необходимо да се уточни, че общностните правила във връзка със съгласуването на националните схеми за социално осигуряване не се прилагат спрямо положения, всички елементи на които се ограничават в рамките на

една-единствена държава-членка, и че такъв именно е случаят, когато положението на заинтересованото лице има връзки единствено с дадена трета страна и отделна държава-членка (вж. по-конкретно Решение от 11 октомври 2001 г. по дело Khalil и др., C-95/99—C-98/99 и C-180/99, Recueil, стр. I-7413, точки 70 и 71).

40 Това тълкуване се отнася както до член 42 ЕО, така и до Регламент № 1408/71, и по-конкретно до член 3 от него.

41 Също така Регламент № 859/2003, на който се позовава поставеният от препращащата юрисдикция въпрос, посочва в член 1, че разпоредбите на Регламенти № 1408/71 и № 574/72 „се прилагат за гражданите на трети страни, които все още не са включени в приложното поле на тези разпоредби единствено на основание тяхното гражданство, както и за членовете на техните семейства и наследниците им, при условие че същите законно пребивават на територията на дадена държава-членка и се намират в положение, което не се ограничава във всяко едно отношение в рамките на една-единствена държава-членка“.

42 Съображение 12 от Регламент № 859/2003 уточнява в това отношение, че Регламенти № 1408/71 и № 574/72 „не са приложими при положение, което във всяко едно отношение се ограничава в рамките на една-единствена държава-членка. Наред с другото, това се отнася за положението на гражданин на трета страна, който има връзки единствено с дадена трета страна и отделна държава-членка“.

43 Предвид на данните, с които Съдът разполага относно главното производство, това изискване за връзка на гражданина на трета страна с най-малко две

държави-членки не е изпълнено в случая на г-жа El Youssfi, тъй като е видно, че последната е напуснала Мароко, за да се установи направо в Белгия, на основание събиране на семейството, със сина си, пребиваващ в тази държава-членка.

44 При всички случаи препращащата юрисдикция е тази, която трябва да провери този фактически въпрос.

45 Като се държи сметка за това уточнение, г-жа El Youssfi не би могла да се позовава на принципа за еднакво третиране в областта на социалното осигуряване, провъзгласен в член 3, параграф 1 от Регламент № 1408/71 във връзка с Регламент № 859/2003 — принцип, който препятства възможността да се откаже обезщетение като гарантираните доходи за възрастни хора на основание единствено на гражданството на молителя (вж. по аналогия точки 51—55 от настоящото определение).

46 При тези обстоятелства поставеният въпрос следва да се разгледа с оглед релевантните разпоредби на сключените между Общността и Кралство Мароко споразумения.

47 Поставеният от препращащата юрисдикция въпрос, видно от редакцията му, се отнася до Споразумението за сътрудничество, „допълнено от“ Споразумението за асоцииране.

48 Като се имат предвид обаче, от една страна, разпоредбите на член 96 от Споразумението за асоцииране, според които от датата на влизането му в сила, тоест от 1 март 2000 г., то заменя Споразумението за сътрудничество, и от друга страна, обстоятелството, че г-жа El Youssfi подава молбата си за получаване на гарантирани доходи за възрастни хора на 25 август 2005 г., приложение ratione temporis спрямо фактите по главното производство намира единствено Споразумението за асоцииране (вж. по аналогия Определение от 13 юни 2006 г. по дело Echouikh, C-336/05, Recueil стр. I-5223, точка 36).

49 За да бъде отговорът полезен за препращащата юрисдикция, следва да се разгледат последователно следните въпроси: дали член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране има непосредствено действие и следователно частноправните субекти могат да се позовават на него пред националните юрисдикции, какъв е обхватът на провъзгласения в тази разпоредба принцип на недопускане на дискриминация, както и какви са предвидените от същата разпоредба условия по отношение на нейния материален и персонален обхват.

Относно непосредственото действие на член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране

50 В това отношение е достатъчно да се напомни, че според съдебната практика на Съда член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране има непосредствено действие, поради което субектите, спрямо които се прилага, имат право да се позовават на него пред националните юрисдикции (Определение по дело Echouikh, посочено по-горе, точки 39—42, както и посочената в точка 39 от същото определение съдебна практика по член 41, параграф 1 от Споразумението за сътрудничество — разпоредба, чиято редакция е еднаква с тази на въпросния член 65, параграф 1, първа алинея).

Относно обхвата на принципа на недопускане на дискриминация, провъзгласен в член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране

51 Както Съдът е постановил в точки 55—58 от Определение по дело Echouikh, посочено по-горе, и видно от съдебната практика по член 41, параграф 1 от Споразумението за сътрудничество, която е приложима по аналогия спрямо член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране, провъзгласеният в последната разпоредба принцип за липса на всякаква основана на гражданството дискриминация в областта на социалното осигуряване на мароканските работници мигранти и пребиваващите с тях членове на семействата им спрямо собствените граждани на държавите-членки, в които работят или са работили, означава, че лицата, посочени в тази разпоредба, трябва да се третират като граждани на съответните държави-членки.

52 Следователно този принцип дава право на лицата, попадащи в приложното поле на посочената разпоредба от Споразумението за асоцииране, да искат социалноосигурителни обезщетения при същите условия както гражданите на приемащата държава-членка, без да е възможно законодателството на последната да им налага допълнителни или по-строги изисквания в сравнение с приложимите спрямо гражданите на тази държава (Определение по дело Echouikh, посочено по-горе, точка 56).

53 Поради това следва да се приеме за несъвместимо с посочения принцип на недопускане на дискриминация прилагането спрямо лицата, посочени в разпоредбата на член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за

асоцииране, не само на изискването за гражданство на съответната държава-членка, но и на всяко друго условие, което не е предвидено за гражданите на тази държава (Определение по дело Echouikh, посочено по-горе, точка 57).

54 В случая се оказва, от една страна, че лица като ищцата в главното производство отговарят на условията за възраст и пребиваване, които законодателството на съответната държава-членка предвижда с оглед на ползването на законово гарантираните доходи за възрастни хора. От друга страна, гражданин на приемащата държава-членка, намиращ се в положение, сходно с това на г-жа El Youssfi, би имал право на въпросното обезщетение, тъй като условието по член 4, алинея 6 от Закона от 22 март 2001 г. за признаване на право на пенсия за изслужено време и старост или наследствена пенсия по смисъла на националното законодателство, се прилага само спрямо „лицата с чуждо гражданство". Поради това отказът да се предостави на г-жа El Youssfi поисканото от нея обезщетение се основава единствено на обстоятелството, че тя не притежава гражданството на съответната държава-членка и не може да бъде приравнена, по силата на националното законодателство, на гражданин на тази държава, както впрочем и на факта, че не отговаря на условие, което обаче не е приложимо към гражданите на същата държава.

55 Следователно национално законодателство като това, което е предмет на главното производство, се явява несъвместимо с принципа на недопускане на дискриминация, провъзгласен в член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране, според който на мароканski гражданин не следва да бъде отказвано социалноосигурително обезщетение на основания, свързани с гражданството на молителя.

56 Освен това е необходимо да се определи, от една страна, дали обезщетение като това, което е предмет на главното производство, попада в областта на „социалното осигуряване" по смисъла на член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране, и от друга страна, дали същата разпоредба се прилага спрямо лица в положението на г-жа El Youssfi.

Относно материалния обхват на член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране

57 Съгласно установената съдебна практика понятието „социално осигуряване", съдържащо се в член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране, следва да се разбира по същия начин както идентичното понятие, съдържащо се в Регламент № 1408/71 (Определение по дело Echouikh, посочено по-горе, точки 50 и 51, както и цитираната съдебна практика по член 41, параграф 1 от Споразумението за сътрудничество).

58 Освен това след приемането на Регламент (ЕИО) № 1247/92 на Съвета от 30 април 1992 година (ОВ L 136, стр. 1) обезщетенията без плащане на вноски от вида на законово гарантираните доходи за възрастни хора, предвидени със Закона от 22 март 2001 г., са изрично включени в материалния обхват на Регламент № 1408/71 по силата на член 4, параграф 2а, буква а) от него (вж. също член 10а, параграф 1 от последния регламент и приложение IIа към него), тъй като целта им е да осигурят допълнително, заместващо или спомагателно покритие за рисковете, посрещани от клоновете на социално осигуряване, посочени в параграф 1, букви а)—з) от същия член 4, сред които фигурират именно обезщетенията за старост (вж. по аналогия Решение от 5 април 1995 г. по дело Krid, C-103/94, Recueil стр. I-719, точка 36 по отношение на член 39, параграф 1 от Споразумението за сътрудничество между Европейската икономическа общност и Алжирската демократична и народна република, подписано в Алжир на 26 април 1976 г. и одобрено от името на Общността с Регламент (ЕИО) № 2210/78 на Съвета от 26 септември 1978 година (ОВ L 263, стр. 1), разпоредба с текст, който по същество е идентичен с този на член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране).

59 Впрочем дори преди посоченото приемане Съдът вече се беше произнесъл, че помощ от същото естество като законово гарантираните доходи за възрастни

хора попада в приложното поле на Регламент № 1408/71 по силата на член 4, параграф 1 от него (вж. Решение по дело Krid, посочено по-горе, точки 33—35 и цитираната съдебна практика).

60 Ето защо няма никакво съмнение, че обезщетение от вида на законово гарантираните доходи за възрастни хора, което цели да осигури минимални средства за съществуване на навършилите 65 години лица, чиито доходи са под определен праг, спада към областта на „социалното осигуряване" по смисъла на член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране, макар обезщетението, предмет на главното производство, да притежава и характеристиките на мярка за социална помощ.

61 В този контекст следва да се добави, че противно на твърденията на ONP, обстоятелството, че Законът от 22 март 2001 г. урежда предвиденото от него обезщетение като лично право, а не като производно право, придобито от ищцата в главното производство в качеството ѝ на член на семейството на работник мигрант, е ирелевантно.

62 Всъщност, доколкото персоналният обхват на член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране не е еднакъв с този на Регламент № 1408/71, определен в член 2 от него, съдебната практика, която прави разграничение между производните права и личните права на членовете на семейството на работника мигрант в рамките на посочения регламент — съдебна практика, която впрочем е уточнена с Решение от 30 април 1996 г. по дело Cabanis-Issarte (C-308/93, Recuiel, стр. I-2097) — не е приложима по отношение на Споразумението за асоцииране (вж. по аналогия Решение от 3 октомври 1996 г. по дело Hallouzi-Choho, C-126/95, Recueil, стр. I-4807, точка 30 и цитираната съдебна практика).

Относно персоналния обхват на член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране

63 Видно от акта за препращане, ONP приема, че г-жа El Youssfi законно пребивава в Белгия, поради което тя не попада в приложното поле на предписанията на член 66 от Споразумението за асоцииране.

64 Освен това следва да се напомни, че член 65, параграф 1, първа алинея от посоченото споразумение се прилага на първо място спрямо работниците с мароканско гражданство, като това понятие трябва да се тълкува в широк смисъл.

65 Всъщност от съдебната практика на Съда произтича, че под „работник" следва да се разбират едновременно активно заетите работници и тези, които не са вече на пазара на труда, след като са достигнали необходимата възраст, за да получат пенсия за старост, или след като спрямо тях е настъпил осигурен социален риск, даващ право на помощи съгласно други клонове на социалното осигуряване (вж. Определение по дело Echouikh, посочено по-горе, точки 44 и 45).

66 В светлината на тези критерии препращащата юрисдикция следва да установи дали може да се приеме, че самата г-жа El Youssfi е притежавала в Белгия, където пребивава понастоящем, качеството на „работник" по смисъла на член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране.

67 Ако случаят не е такъв, следва да се посочи, че въпросната разпоредба от Споразумението за асоцииране се прилага и по отношение на членовете на семейството на тези работници, пребиваващи с тях в държавата-членка, в която последните работят или са работили.

68 Във връзка с това е необходимо да се уточни, че понятието „член на семейството" обхваща не само съпруга и низходящите на работника мигрант, но и лицата, които имат близка родствена връзка с последния, като например неговите възходящи, включително по сватовство (вж. по аналогия Решение от 11 ноември 1999 г. по дело Mesbah, C-179/98, Recueil, стр. I-7955, точка 46).

69 Така по отношение на г-жа El Youssfi като вдовица би могъл да се приложи член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране, ако се установи, че преди смъртта си съпругът ѝ е имал качеството на мароканski работник мигрант в Белгия, където г-жа El Youssfi продължава да пребивава (вж. по аналогия Решение по дело Krid, посочено по-горе, точки 28—31).

70 Освен това ищцата в главното производство би трябвало да се счита също за член на семейството на работник по смисъла на посочената разпоредба, тъй като пребивава със сина си в Белгия и последният притежава едновременно мароканско гражданство и качеството на работник в смисъла, уточнен в точка 65 от настоящото определение.

71 От предоставената на Съда преписка е видно, че синът на г-жа El Youssfi е придобил белгийско гражданство.

72 В хипотезата, в която синът на г-жа El Youssfi същевременно е запазил мароканското си гражданство, националната юрисдикция следва въз основа на правото на приемащата държава-членка да провери дали членът на семейството на мароканski работник мигрант, който притежава и гражданството на тази държава, може от гледна точка на посоченото право да се позове на мароканското гражданство на този работник с оглед на прилагането на член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране (вж. по аналогия Решение по дело Mesbah, посочено по-горе, точки 40 и 41).

73 С оглед на изложените по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска приемащата държава-членка да откаже да предостави законово гарантираните доходи за възрастни хора на мароканска гражданка, която е навършила 65 години и пребивава законно на територията на тази държава, при условие че попада в приложното поле на посочената разпоредба

— било поради обстоятелството, че самата тя е упражнявала дейност като заето лице в съответната държава-членка,

— било поради качеството ѝ на член на семейството на работник с мароканско гражданство, който полага или е полагал труд в тази държава-членка.

74 Препращащата юрисдикция трябва да провери дали в конкретния случай едно от тези две условия е изпълнено.

75 Доколкото тълкуването, което настоящото определение дава във връзка с член 65, параграф 1, първа алинея от Споразумението за асоцииране, съответства на изискванията на член 14 от ЕКПЧ и член 1 от Допълнителния протокол, както са тълкувани по-конкретно от Европейския съд по правата на човека в неговото решение по дело Gaygusuz с/у Австрия от 16 септември 1996 г. (*Recueil des arrêts et décisions* [Сборник с решения по същество и допустимост] 1996-IV, стр. 1129), Съдът по този начин предоставя на препращащата юрисдикция всички свързани с тълкуването елементи, които са ѝ необходими, за да прецени дали националната правна уредба, предмет на главното производство, съответства на гарантираните с ЕКПЧ и Допълнителния протокол основни права, чието спазване Съдът осигурява (вж. по-специално Определение по дело Echouikh, посочено по-горе, точки 64 и 65).

По съдебните разноски

76 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

Член 65, параграф 1, първа алинея от Евро-средиземноморското споразумение за асоцииране между Европейските общности и техните държави-членки, от една страна, и Кралство Мароко, от друга страна, подписано в Брюксел на 26 февруари 1996 г. и одобрено от името на посочените Общности с Решение 2000/204/ЕО, ЕОВС на Съвета и на Комисията от

24 януари 2000 година, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска приемащата държава-членка да откаже да предостави законово гарантираните доходи за възрастни хора на мароканска гражданка, която е навършила 65 години и пребивава законно на територията на тази държава, при условие че попада в приложното поле на посочената разпоредба

— **било поради обстоятелството, че самата тя е упражнявала дейност като заето лице в съответната държава-членка,**

— **било поради качеството ѝ на член на семейството на работник с мароканско гражданство, който полага или е полагал труд в тази държава-членка.**

Подписи